

Waardering pensioen in eigen beheer

2015, het jaar van de stelselwijziging!

John Weerdenburg

Veel accountants hebben de jaarrekeningen 2013 van BV's met een pensioen in eigen beheer 'commercieel' uitgebracht en de voorziening gewaardeerd tegen de (nog geaccepteerde) fiscale waarde. Met ingang van de boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2014 is dit niet meer toegestaan (RJ-uiting 2014-4). Het gevolg hiervan is een stelselwijziging. U kunt hierbij kiezen uit twee mogelijkheden: óf u waardeert de voorziening pensioen in eigen beheer tegen de 'RJ-waarde', óf u brengt de jaarrekening uit op fiscale grondslag. Meer smaken zijn er niet.

Vanaf 2014 moet u dus een stelselwijziging doorvoeren, omdat één of meer grondslagen (grondslagen van waardering en resultaatbepaling) en/of regels anders zijn dan die, welke zijn gebruikt bij de opstelling van de voorafgaande jaarrekening. (RJ A3-101). De stelselwijziging moet worden doorgevoerd per begin van het boekjaar 2014. De Raad voor de Jaarverslaggeving staat toe dat u in deze situaties de vergelijkende cijfers niet aanpast, maar dit mag uiteraard wel.

De stelselwijziging moet worden doorgevoerd per begin van het boekjaar 2014

Pensioen waarden tegen 'RJ-waarde'

Het pensioen in eigen beheer is voor veel accountants een lastige balanspost. Dit komt voort uit de vele opvattingen over de waardering hiervan. De RJ heeft in RJ-Uiting 2014-4 bepaald dat deze voorziening wordt gewaardeerd op basis van een in Nederland algemeen aanvaardbare actuariële waarderingsmethodiek. De actuariële veronderstellingen die daarbij worden gehanteerd, zijn gebaseerd op de beste schatting van de variabelen die de omvang bepalen van de verwachte noodzakelijke uitgaven om de verplichting af te wikkelen. Zoals gesteld zal de stelselwijziging plaatsvinden per begin balansdatum (1-1-2014). Dat betekent dat in de openingsbalans de 'RJ-waarde' wordt opgenomen. In bijgevoegd voorbeeld (zie kader) betekent dit in de openingsbalans dat de waarde wordt verhoogd van € 165.700 naar € 223.800. Deze mutatie wordt verwerkt in de 'overige reserves', die dus afnemen. Doordat de waardering op fiscale grondslag resulteert

in een substantieel lagere voorziening dan bij waardering op basis van de RJ-grondslag, ontstaat er een actieve belastinglatentie. Als het waarschijnlijk is dat dit verschil uiteindelijk zal verdwijnen (afhankelijk van de pensioenleeftijd, hoe de 'pot' gevuld is en toekomstige renteontwikkelingen), dan zal deze moeten worden gewaardeerd.

Waardering voor dividendtoets

Naast de 'RJ-waarde' bestaat ook de 'benaderde marktwaarde'. Deze waarde van het pensioen in eigen beheer hanteert de Belastingdienst om te bepalen of een BV voldoende 'vrije reserves' heeft om dividend uit te keren. De benaderde marktwaarde is hoger dan de RJ-waarde. (Voor een overzicht van de uitgangspunten en verschillen bij de diverse waarderingsmethodieken, zie kader.)

Vreemd genoeg vindt de RJ dat het verschil niet gekwantificeerd hoeft te worden

'Meerdere voorzieningen'

Voor de commerciële jaarrekening 2014 heeft u dus – naast de berekeningen per ultimo 2014 van de fiscale voorziening, de RJ-waarde en (eventueel) de benaderde marktwaarde – ook de RJ-waarde per 1 januari 2014 nodig. De berekeningen 2014 zullen u daardoor meer tijd kosten dan in eerdere jaren.

Jaarrekening op fiscale grondslag

Een BV kan ook de jaarrekening op fiscale grondslag opstellen. Dat betekent dat het pensioen in eigen beheer gewaardeerd blijft op de fiscale grondslag. Als de jaarrekening op fiscale grondslag wordt opgesteld, maakt de vennootschap hiervan melding in de toelichting. In het eerste jaar wordt dan de volgende tekst opgenomen: *"In deze jaarrekening is voor het eerst gebruik gemaakt van de door de wetgever geboden mogelijkheid in artikel 2:396 lid 6 om fiscale waarderingsgrondslagen te hanteren voor de waardering van de activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat. De overgang naar fiscale waarderingsgrondslagen betreft een stelselwijziging die als een rechtstreekse wijziging van het eigen vermogen per begin van het boekjaar is verwerkt."*

Als de waarderingsgrondslag van de commerciële jaarrekening (feitelijk) al gelijk was aan de fiscale grondslag, zal deze tekst hieraan moeten worden toegevoegd:

“De toepassing van de fiscale waarderingsgrondslag heeft niet geleid tot een afwijking in de waardering volgens Afdeling 6, Titel 9, Boek 2 BW.”

Indien de waarderingsgrondslagen van de commerciële jaarrekening wel afwijken van de fiscale grondslag – hetgeen bij herwaarderings het geval is – zal de volgende tekst opgenomen worden: *“De toepassing van de fiscale waarderingsgrondslagen heeft geleid tot een afwijking in de waardering volgens Afdeling 6, Titel 9, Boek 2 BW. Van belang voor het inzicht in het vermogen betreft de afwijking in de waardering van de materiële en immateriële vaste activa. (Eventueel aan te vullen met andere posten die gewijzigd zijn).”*

In de toelichting wordt volgens RJK D3.1.310 vermeld ‘voor welke posten het gebruik van fiscale waarderingsgrondslagen leidt tot een afwijking van de commerciële waardering die van belang is voor het inzicht in het vermogen’. Het gaat dus om afwijkingen die van materieel belang zijn. De informatie hoeft evenwel niet gekwantificeerd te worden. Het verschaffen van deze informatie heeft alleen tot doel om de lezers van de jaarrekening bewust te maken van het (neerwaartse of opwaartse) effect op de desbetreffende posten. Deze toelichting moet eveneens worden opgenomen in de te publiceren stukken.

In de toelichting wordt volgens RJK D3.1.310 vermeld ‘voor welke posten het gebruik van fiscale waarderingsgrondslagen leidt tot een afwijking van de commerciële waardering die van belang is voor het inzicht in het vermogen’

Kwantificering verschil niet nodig

Vreemd genoeg vindt de RJ dat het verschil niet gekwantificeerd hoeft te worden. Hierdoor kunt u de volgende tekst gebruiken:

“Door het gebruik van fiscale waarderingsgrondslagen is het pensioen in eigen beheer lager gewaardeerd dan bij waardering op commerciële grondslag het geval zou zijn.”

Naar mijn mening is dat een vreemd uitgangspunt. De gebruiker heeft namelijk – juist om het inzicht in de jaarrekening te hebben – belang bij een gekwantificeerd verschil. Dit kunt u vanzelfsprekend doen. U kunt dan kiezen welke waarde u vermeldt: logisch is het om in elk geval de RJ-waarde op te nemen, maar daarnaast wellicht ook de benaderde marktwaarde.

Waardering	Fiscaal	BMW* fiscus	RJ
Rekenrente	Marktrente minimaal 4%	U + 0,5%	Marktrente
Sterftetabel	Actuele tabel	Actuele tabel	Actuele tabel
Leeftijdsterugstelling	Nee	Ja	Ja
Toekomstige indexatie			
Voorwaardelijk	Nee	Ja	Keuze
Onvoorwaardelijk	Nee	Ja	Ja
Toekomstige salarisstijgingen	Nee	Nee	Keuze
Kosten	Nee	Ja	Nee
Overlijdensrisico voor pensioendatum	Nee	Ja	Ja

**) Benaderde marktwaarde*

Voorbeeld

Casus pensioen in eigen beheer

DGA (m)	55 jaar
Partner (vr)	52 jaar
Pensioendatum	1-1-2026 (67 jaar)
Indexatie	zoveel mogelijk waarde-/welvaartsvast

Pensioenaanspraken

Te bereiken op pensioendatum:	€ 36.000
Opgebouwd ultimo 2013:	€ 23.000
Opgebouwd partnerpensioen ultimo 2013:	€ 16.100
Opgebouwd ultimo 2014:	€ 24.000
Opgebouwd partnerpensioen ultimo 2014:	€ 16.800

Pensioenvoorziening

Waardering	Fiscaal	BMW fiscus	RJ 2014-04*
Ultimo 2013/			
Primo 2014	€ 165.700	€ 402.700	€ 223.800
Ultimo 2014	€ 180.800	€ 551.000	€ 310.000

** Rente ultimo 2013(3,75%) en ultimo 2014(2,59%).*

John Weerdenburg

John Weerdenburg AA is mede-oprichter van de adviesorganisatie Auxilium Adviesgroep BV te Leusden.